

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

מתוך

כרך מב, תשנ"א

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

פלא על פלא

מטבע הדברים, שנהיה גאים על הישגינו בהחייאת הדיבור העברי אחרי כאלפיים שנים של אֵלֶם. ניסיונות של דיבור עברי של הבקיאים בספרים העתיקים העלינו על נס ונתמלאנו פליאה. ואף אמנם פליאה היא, משום שאין דרכו של אדם האָמון על ספרים בלבד לקחת את לשונו ולנאום נאום. בין כושר הקריאה לכושר הדיבור מבדיל חֵץ, שפעמים הוא דק ופעמים הוא עבה, אבל לעולם הוא חֵץ מעֵכב.

משום כך נוספה בעינינו פליאה על פליאה לשמוע דברים מפיו של פרנסיסקו דה־אסיס בסטו דה־קוסטה ריס, תושב העיירה לרייה שבפורטוגל, בן הדת הנוצרית ומורה במקצועו. הוא רכש לו ידיעה מושלמת בלשון העברית – בחדשה ובישנה, דיבורו כשל הטובים בדוברי לשוננו, ולוואי וירבו כמותו בישראל בקיאים בעברית ונוהגים בה כבוד. ולמרבה הפלא, רכש לו מיומנות זו בלשונו בלי סיוע של בית־ספר ומורים. בפיתו בעיר מולדתו שקד על תורתו ועשה בה את החיל הזה.

לפני שבועות אחדים הוזמן לירושלים מטעם ראש־העיר, להתארח בארצנו ולחלוק לו כבוד כראוי לו. מר דה־קוסטה ריס ביקר אף באקדמיה ללשון העברית, ודבריו לחברי האקדמיה נשארו בידינו. אנו נותנים אותם, כפי שיצאו מפרי עטו. אילו לא שמענו אותו בשיחה חופשית, בוודאי היינו סבורים שאדם אחר הכתיבם למענו.

מר דה־קוסטה ריס אף הראה את כוחו בתרגום דברי שירה של גדולי משורריה של ארצו ללשון העברית. תרגום של אחד ממשוררי פורטוגל אנו מצרפים כאן להאדרת שמו של המתרגם.

ש"ב

חברי האקדמיה ללשון העברית הדגולים והנכבדים!

העליתי על הכתב שורות אלו מתוך תקווה, שיאציל אביר ישראל לגוי שוחר עמו גם נשמה יתרה, על מנת שאצליח להביע את עצמתי רגשותי והגיגי הפשוטים והבלתי־יומראניים, באופן שיתקבל על דעת מחיי השפה ושומריה העליונים.

בעוד שבועות מספר תהדהד בכל רחבי תבל שבהם דופקים לבבות יהודיים ונפש יהודי הומייה, הברכה הישנה־נושנה: "תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה".

הרשוני נא להקדים קצת, והלוואי שתביא לאקדמיה ללשון העברית שנת התשנ"א – הממששת ובאה עליכם לטובה – כל טוב, עבודה פורייה וברכות מאליפות.

אך, לפי עניות דעתי, דומני כי חלקה הראשון של אותה ברכה עתירת המשמעות עלול להשאיר בלב אלה הבאים על הברכה את הרושם המטעה, שהייתה השנה שחלפה ארורה ומקוללת בלבד...

בכוונתי להדגיש בדגש חזק, כי די היה בהכרזת שנת התש"ן כשנת הלשון העברית, על כל התוצאות המשתמעות בכך, כדי שתעמוד שנה זו בסימן ברכה כבירה, וזאת גם אלמלא קרו בה מאורעות אחרים, כגון קיבוץ הגלויות מברית המועצות.

שמעתי זה מכבר על כמה מן התכניות מפרי יזמתה של אקדמיה מכובדת זו, לרבות המפעל האדיר של חיבור המילון ההיסטורי של הלשון העברית, שיהווה כלי-עזר יקר-ערך לבלשן, לחוקר וללמדן. נותר לי לאחל, שלא יאונה להמשך חיבור המילון מה שהתרחש במדינותי: מילון האקדמיה ללשון הפורטוגלית 'נתקע' כאבן שאין לה הופכין במלה האחרונה המתחילה באות A, דהיינו 'AZZURAR', שפירושה, במחילה מכבודכם, הוא לנעור, להבריס, לנהוק (אולי מחמת סרבנותה הפתגמית של הבהמה, אשר הלסת של אחד המפורסמים מבני מינה שימשה כלי זין מכחיד בידי שמשון...).

הלוואי ותתפשט הלשון העברית היפה ותעשה חיל בתפוצות הגולה, אפילו תיתוסף מצווה נוספת לתרי"ג המצוות: אהב את לשונך העברית אהבת נפש, כל הגיגך יהיו עבריים, למדה על בורייה לילדיך ולבני ביתך, ולא תתיר ללועזית להסיג גבולותיה, לטמא טהרתה, לפגום בדקדוקה, לשבש היגויה, לסלף ולסרס דרכי ביטויה. שמור עליה מכל משמר כעל בבת עינד.

כל זאת בהיות הלשון העברית בחזקת נכס צאן ברזל של התרבות היהודית, שבלעדיה יהיה כספר חתום, בפני כל יהודי, האוצר הבלום של הספרות העברית הענפה, הדתית והחילונית כאחד, למן ספר הספרים הנצחי, עבֹר במדרשים ובפיוטים, בספרות תור הזהב מימי-הביניים ובספרות ההשכלה, וכלה ב'התפוצצות' האדירה של כל צורות השימוש בשפה למיניהן, שאנו עדים לה, מופלאים ומשתוממים על נס שאין כדוגמתו בשום אומה ולשון, עם תחיית הדיבור העברי לצורכי יום-יום בפי הָרַצֵּל-הַשִּׁפָּה, הלוא הוא אליעזר בן-יהודה ז"ל.

לפני שאסיים שומה עלי להתנצל התנצלות כפולה ומכופלת. ראשית, על כל ההתעללויות שהתעללתי בשוגג ובהיסח הדעת בשפה העברית, שאין נודע להן ממד של חילול קודש אך ורק מפני שטעות גוי מותרת; ושנית, על דברי

הבאי ותפלות שבוודאי היו לצנינים באוזניכם. אני מודה לכם, ומבקש סליחתכם על כל שעוללתי לכם בלשונכם, כדי לנסות ולהביע משהו מן המשהו שאני רוחש ללשון הקודש.

ולסיום, הרשוני נא לאחל לאקדמיה ללשון, שיתחזק ויתבסס מעמד השפה העברית, לא רק בישראל אלא, כמובן, גם בתפוצות הגולה, שבהן אורבות לה סכנות לרוב; ושתמשיך אקדמיה מכובדת זו לשקוד, איש איש כמיטב יכולתו וכשרונו ועודר במערכתו, להעשיר את אוצר הלשון לפי דרישות הזמן והמקום, לפעול להגמשתה תמיד תוך כיבוד מוחלט של סגולותיה המיוחדות במינן ולהחזיר בפי כול עטרה ליושנה, כמימי דוד המלך נעים זמירות ישראל, ויהודה הלוי, גדול משוררי ספרד היהודים.

פרנסיסקו דה-קוסטה ריס

אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ. חֶסֶר לִי כְּשֶׁר הִבְתָּנָה NÂO sei. FAZTA-ME UM SENTIDO

POR ÁLVARO DE CAMPOS

מאת אלורו דה קאמפוס

TRADUÇÃO: F. COSTA REIS

תרגום: פ. קוסטה ריס

אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ. חֶסֶר לִי כְּשֶׁר הִבְתָּנָה, חוֹל
לְחַיִּים, לְאַתְבָּה, לְתַהֲלָה ...
לָמָּה? כְּשֶׁר אֵינָה סְפֹר, אֵינָה רַחֲשׁוּשׁ
אוֹ אֵינָה עֲבֻדָּה?

אֵנִי לְבָדִי, לְבָדִי כְּמִיּוֹהֵי שֶׁלֹּא הָיָה מְעוֹלָם לְפָנַי
לֹלֵא קֶדֶם, וְלֹלֵא אַחֵר, נְבוֹב בְּתוֹכִי עֲצָמִי.
נִדְמָה שְׁתוּלָפִים מִבְּלִי שְׂיָדָאוֹתִי הַדְּגֻעִים,
אֶרֶץ חוֹלָפִים מִבְּלִי שְׂיָהִיהַ צֶעֶד תְּרִישִׁי.

אֵנִי מִתְחִיל לִקְרֹא, אֲבָל מֵאֲעֵנִי מֶה שְׁטָרֵם קִדְּמָתִי.
אֵנִי רוֹצֶה לְחַשֵּׁב, אֶרֶץ כּוֹאֵב לִי מֶה שְׂאֲסֵק חִישׁ
הַחֲלוּם כִּבְד עָלַי עוֹד לִפְנֵי שְׂיָהִיהַ לִי. לְהַגִּישׁ
הוּא, בְּסֵף הַכֹּל, דָּבָר כְּמִיּוֹהֵי עֶסֶר מִצָּמִיתִי.

לְחַיִּים כְּלֵפֶם, לְחַיִּים דְּמוּת רוֹמָן, בֶּקֶ הוּא מִתְאָר,
לֹלֵא חַיִּים, בְּלִי מוֹת גִּשְׁמִי, בְּעִיּוֹן.
מִיּוֹהֵי שֶׁלֹּא הִפְכוּ שֶׁם דָּבָר לְמוֹעִיל אוֹ לְמַכְעַר.
צֶל עַל דְּצֶה בְּלִגְדִי מִצִּיּוֹנִי, חֲלוּם בְּעֶצְבוֹן.